

Smie katolík napomínať pápeža?

Paweł Chmielewski

4. júla 2022 ✝ Cirkev

Smie katolík, najmä laik, napomínať pápeža? Od roku 2013 táto otázka pretrváva v mysliach mnohých veriacich na celom svete, ktorí nedokážu mlčať v takých momentoch, ako je zverejnenie exhortácie *Amoris laetitia* alebo Deklarácie z Abú Zabí. Pápežská služba má predsa zabezpečovať jednotu katolíckej viery; nezdá sa byť táto jednota vážne ohrozená?

Zdroj: flickr.com

Pontifikát pápeža Františka núti mnohých veriacich na celom svete pravidelne si klásť dôležitú otázku: Je možné kritizovať Svätého Otca? Zdá sa, že bežný *sensus fidei* naznačuje, že je to prípustné, keď sa nástupca svätého Petra správa nemorálne, ako to bolo často najmä v minulých storočiach. Ale čo ak predmetom našich pochybností nie sú pápežove morálne činy, ale skôr jeho učenie – ako je to po roku 2013? Slávnosť svätých apoštolov Petra a Pavla je ideálnou príležitosťou na krátke zamyslenie sa nad týmto problémom. Koniec koncov, bol to práve svätý Pavol, kto, hoci bol jasne podriadený svätému Petrovi, ho napomenul, keď videl, že sa Peter mýli vo veciach viery.

Svätý Pavol vo svojom liste Galaťanom napísal: „Ale keď prišiel Kéfas do Antiochie, zoči-voči som sa postavil proti nemu, lebo si zaslúžil pokarhanie. Kým neprišli niektorí od Jakuba, jedával s pohanmi. Ale keď prišli, odťahoval sa a oddeľoval, lebo sa bál tých, čo boli z obriezky. A s ním sa pretvarovali aj ostatní Židia, takže sa dal aj Barnabáš strhnúť ich pokrytectvom. Keď som videl, že nepostupujú priamo, podľa pravdy evanjelia, povedal som Kéfasovi pred všetkými: „Keď ty, Žid, žiješ pohansky, a nie po židovsky, ako to, že nútiš pohanov žiť po židovsky?!“ (Gal 2,11–14)

Apoštol národov vydal jasné svedectvo o tom, že je možné napomenúť pápeža v situáciách, keď by jeho postoj mohol ohroziť čistotu viery. Keby nebol zasiahol, mohol sa dopustiť hriechu proti vernosti Kristovi. To platí pre každého, nielen pre samotného svätého Pavla: Kódex kánonického práva nás o tom jasne a rozhodne poučuje. V časti nazvanej „Povinnosti a práva všetkých veriacich“ čítame:

„Podľa svojich vedomostí, odbornosti a vážnosti sami (veriaci) majú právo, ba niekedy aj povinnosť prejaviť posvätným pastierom svoju mienku o tom, čo sa vzťahuje na dobro Cirkvi a oboznámiť s ňou aj ostatných veriacich, pričom majú zachovať neporušenosť viery a mravy i úctu voči pastierom a mať na zreteli spoločný osov a dôstojnosť osôb.“ (KKC, kán. 212, § 3)

Kódex teda uznáva právo a povinnosť veriacich verejne napomínať predstavených v situáciách verejného pohoršenia. Ako uvádza Apoštol národov: „Tých, čo hrešia, karhaj pred všetkými, aby sa báli aj ostatní“ (1Tim 5,20). O týchto otázkach v prospech práva na napomenutie hovorí aj svätý Tomáš, keď píše o bratskom napomenutí. (*Summa theologiae*, II-II, zag. 33).

Kardinál Gerhard Müller, bývalý prefekt Kongregácie pre náuku viery, napísal o možnosti kritiky Svätého Otca. V knihe *Jednota viery* uviedol:

„Povinnosťou pápeža, hlavy učiteľského úradu biskupov a princípu jednoty Cirkvi v pravde, je zachovávať celú pravdu zjavenia pri formulovaní nových verzií symbolu viery slúžiacich jeho aktualizácii. Nemôže nič pridávať k Zjaveniu, ktoré máme k dispozícii v Sv. písme a Tradícii, ani meniť obsah doteraz platných dogmatických definícií. Za určitých okolností má však právo a povinnosť dať Vyznaniu viery nové znenie – nové *editio symboli*, ako to nazýva svätý Tomáš Akvinský –, aby bola zaistená jednota viery a Cirkvi. Učenie Krista a apoštolov vyčerpávajúco vysvetľuje pravdu viery. Keďže však prevrátení ľudia na svoju vlastnú škodu prekrúcajú apoštolské učenie a iné náuky a spisy, ako čítame v Petrovi, bolo potrebné v priebehu času (*temporibus procedentibus*) objasniť vieru voči vznikajúcim bludom (*S. th. II-II, q. 1, a. 10, ad 1*).

Kardinál Gerhard Müller preto pripomenul, že Svätý Otec môže nanovo vytvoriť znenie Vyznania viery, ale nemá právo pritom čokoľvek pridávať k Zjaveniu či meniť obsah dogmatických definícií. Zdá sa však, že niektoré z doterajších rozhodnutí pápeža Františka nemajú ani tak dávať nový tvar tomu istému vyznaniu viery, ako skôr ovplyvňovať obsah tejto viery. O to viac to platí o globálnom synodálnom procese, ktorý so sebou nesie mnohé riziká. Dnes existuje vážne riziko novôt, ktoré by mohli narušiť kontinuitu Tradície katolíckej Cirkvi.

Bývalý prefekt Kongregácie pre náuku viery ďalej napísal:

– Zároveň treba mať na pamäti, že predmetom božskej a katolíckej viery sú výlučne dogmatické definície. Doktrínálne výroky Cirkvi majú rôznu dôležitosť, a preto sa v súvislosti s nimi vyžaduje rôzny stupeň poslušnosti podľa stupňa ich teologickej istoty. Na druhej strane je jasné, že pápež ani biskup nemôžu od nikoho požadovať, aby učil alebo konal v rozpore s prirodzeným morálnym zákonom. Nikoho nemožno nútiť, aby konal proti svojmu vlastnému svedomiu, aj keby toto svedomie bolo mylné.

Poslušnosť veriacich voči ich cirkevným predstaveným teda nie je absolútnou poslušnosťou a predstavený nemôže vyžadovať takúto poslušnosť, pretože on aj členovia jeho stáda sú synmi toho istého Otca a žiakmi toho istého Učiteľa. Je ťažšie učiť ako ukladať, pretože to zahŕňa väčšiu zodpovednosť voči Bohu. Aj v Cirkvi, alebo možno najmä v Cirkvi, platí zásada: *Boha treba viac poslúchať ako ľudí* (Sk 5,29). S odvolaním sa na princíp absolútnej poslušnosti v pruskej armáde a štáte nemeckí biskupi Bismarckovi vyhlásili: „*Katolícka Cirkev určite nie je inštitúcia, v ktorej by platila nemorálna a despotická zásada, že príkaz nadriadeného absolútne oslobodzuje človeka od jeho vlastnej zodpovednosti.*“ (DH 3115)

V konkrétnom prípade konania pápeža Františka v súvislosti so škandalom Pachamama na synode v Amazónii vyzdvihol vystúpenie veriacich laikov biskup Athanasius Schneider. K petícii *Contra rescentia sacrilegia* z novembra 2019 sa vyjadril v rozhovore pre denník *Die Tagespost*:

„Tento verejný apel bezpochyby slúži spáse duší. Pred očami celého sveta a v prítomnosti pápeža boli vykonané jednoznačné akty náboženského kultu voči symbolom a sochám pohanského domorodého juhoamerického náboženstva, tzv. Pachamamy. (...) Túto výzvu som nepodpísal, pretože podľa môjho názoru to mal byť predovšetkým hlas veriacich. II. vatikánsky koncil predsa vyzval laikov, aby sa odvážne vyjadrovali k dôležitým otázkam života Cirkvi. Čím viac narastá zmätok v živote Cirkvi, tým viac môžeme oceniť úlohu laikov, ktorí sa nebojácne zasadzujú za pravdu Kristovho učenia a Božích prikázaní, aj keď na oplátku čelia posmechu a opovrhnutiu zo strany cirkevnej vrchnosti. (...)

Pápež nie je Boh. Nie je bez hriechu. Pápež je hriešnik, tak ako my všetci. Veľkí svätí boli vďační, keď ich napomínali a vyzývali k pokániu. Cirkev nie je diktatúra, kde verejná kritika diktátora môže byť životu nebezpečná. Cirkev je rodina, síce formovaná a hierarchicky usporiadaná, ale predsa len rodina. Pápež sa nazýva Svätý Otec, a teda je otec. Otec môže byť vyzvaný svojimi deťmi, aby v obzvlášť odôvodnených prípadoch činil pokánie, najprv kvôli svojej spáse a potom kvôli spáse celej rodiny. Veľké sväte ženy ako svätá Hildegarda z Bingenu, svätá Brigita Švédska alebo svätá Katarína Sienská vyzývali vtedajších pápežov s úžasnou odvahou k obráteniu. Komunikačné prostriedky boli v tých časoch iné ako dnes. Som presvedčený, že tvárou v tvár vážnemu prípadu, ktorý sa odohral vo Vatikáne, kde možno hovoriť prinajmenšom o čine blízkom modloslužbe, by tieto sväte ženy tiež verejne pozdvihli svoj hlas.“

Ak je to tak, nech sa nepohoršujú tí, ktorí vidia kardinálov, biskupov, kňazov alebo len obyčajných laikov, ako predkladajú – pápežovi Františkovi alebo komukoľvek inému – výzvy, petície alebo dokonca napomenutia, v ktorých ho vyzývajú, aby všetkým veriacim predstavil čisté katolícke učenie. Niet pochýb o tom, že nikto z veriacich nemá právo súdiť pápeža, ale predsa tí, ktorí v mene svojom a všetkých bratov prosia Svätého Otca, aby horlivo plnil svoju službu strážiť jednotu Kristovej viery, si moc súdiť neuzurpujú.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/smie-katolik-napominat-papeza/>